

PHYS-C0210 Kvanttimekaniikka
Laskuharjoitus 4, viikko 47

1. Rakennetaan edellisen viikon (Laskuharjoitus 3) tehtävän 3 tulosten pohjalle.

a) (Tehtävästä 3.3) Tarkastellaan m -massaista hiukkasta äärettömässä yksiulotteisessa potentiaaliukuopassa (kuopan leveys a). Hetkellä $t = 0$ hiukkasen tilafunktio on

$$\Psi(x, t = 0) = C [\psi_1(x) + e^{-i\phi} \psi_2(x)],$$

missä $\psi_i(x)$ on Hamiltonin operaattorin (normitettu) ominaistila. Laske paikan odotusarvon aikariippuvuus eli $\langle x(t) \rangle$. Mikä on $\langle x \rangle$:n oskillaation kulmataajuus ja amplitudi?

b) Laske energian odotusarvo $E(t) = \langle \Psi(t) | H | \Psi \rangle$. (Ks. edellisen viikon laskuharjoitus ja muista Diracin notaatio.)

2. Koska tämä saattoi jäädä monelle epäselväksi, laske vielä, että harmoniselle oskillaattorille

$$\hat{H} = \frac{\hat{p}^2}{2m} + \frac{m\omega^2}{2}x^2 = \hbar\omega(\hat{a}^\dagger \hat{a} + 1/2). \quad (1)$$

3. Laske $\Delta x^2 \Delta p^2$ harmonisen oskillaattorin ominaistiloille? Onko epämääräisyysperiaate voimassa? (Vihje: käytä luomis- ja hävitysoperaattoreita ja niiden ominaisuuksia operaattoreissa ominaistiloihin hyväksesi. Muista myös, että varianssilla tarkoitettiin $\Delta O^2 = \langle \hat{O}^2 \rangle - \langle \hat{O} \rangle^2$.)

4. Hiukkanen on harmonisen oskillaattorin (kulmataajuus ω) perustilassa. Potentiaalın kulmataajuus kasvaa äkisti arvoon 2ω . Muutos tapahtuu niin nopeasti, että aaltofunktio ei ehdi muuttua. Millä todennäköisyydellä energianmittaus antaa arvon $\hbar\omega/2$? Entä millä todennäköisyydellä saamme tuloksen $\hbar\omega$?

5. Harmoninen oskillaattori on hetkellä $t = 0$ tilassa

$$\Psi(x, 0) = \frac{1}{\sqrt{2}}[\varphi_0(x) - e^{i\alpha} \varphi_2(x)],$$

missä $\varphi_0(x)$ ja $\varphi_2(x)$ ovat harmonisen oskillaattorin perustila ja toinen viritystila. Laske $\Psi(x, t)$, paikan odotusarvo $\langle x \rangle$ ja $\langle x^2 \rangle$ ajan hetkellä $t > 0$. (Kannattaa soveltaa luomis- ja hävitysoperaattoreita yhdessä Diracin notaation kanssa.) Riippuuko tulos vaiheesta α ?

Palautetaan seuraavan viikon perjantaihin mennessä MyCoursesissa olevaan laatikkoon yhtenä pdf-tiedostona.